

14.8.2020

Ministerier och ämbetsverk

Verkställandet av rekommendationen om distansarbete och rekommendationen om användning av ansiktsmask inom statsförvaltningen

1. Bakgrund och material

Statsrådet fattade den 13 augusti 2020 ett principbeslut om en rekommendation om distansarbete. Som bilaga följer den rekommendation som bifogades principbeslutet.

Institutet för hälsa och välfärd har den 13 augusti 2020 gett en rekommendation om användning av ansiktsmask (THL:s meddelande). Genom detta brev informerar finansministeriet ministerierna och ämbetsverken om rekommendationerna och hur de ska verkställas inom statsförvaltningen. . Huomioi asiakirjan saavutettavuus. Ylätunnisteen tiedot, kuten päivämäärä ja diaarinumero, on hyvä toistaa leipätekstissä, jos ne ovat lukijalle olennaista tietoa.

2. Verkställandet av rekommendationen om distansarbete inom statsförvaltningen

Rekommendationen om distansarbete skiljer sig till sin struktur från de tidigare riktlinjerna som regeringen fastställde i mars. Den är mer regionalt riktad och bygger på att rekommendationen ska tillämpas på arbetsplatserna med beaktande av de lokala förhållandena. Som utgångspunkt används sjukvårdsdistriktens och hälsomyndigheternas bedömningar av epidemiläget i den egna regionen. Epidemin delas in i tre faser:

På utgångsnivån är incidensen av smitta låg och situationen stabil. I denna fas gäller inte rekommendationen om distansarbete. **För närvarande befinner sig de flesta regionerna i Finland i denna fas.**

I upptrappningsfasen ökar incidensen av smitta under flera veckor, och olika åtgärder vidtas för att bromsa epidemins framfart. Då ska den allmänna rekommendationen om distansarbete börja tillämpas. Enligt rekommendationen konstaterar hälsomyndigheterna i detta läge att Covid-19-epidemin eskalerar i regionen och rekommenderar att man på arbetsplatserna i regionen i fråga dels ska övergå till distansarbete i den mån detta är möjligt med tanke på arbetsuppgifterna, dels ska främja arbetsarrangemang som bidrar till att minska närkontakter och andra riskfaktorer på arbetsplatserna. **För närvarande befinner sig de tre nedan nämnda sjukvårdsdistrikten i denna fas.**

I spridningsfasen fortsätter epidemin att sprida sig trots att åtgärder redan har vidtagits, och då övergår man till mer omfattande restriktioner och effektivare åtgärder. Enligt rekommendationen konstaterar hälsomyndigheterna i detta läge att epidemin eskalerar på befolkningsnivå trots vidtagna bekämpningsåtgärder och rekommenderar att de anställda inom den offentliga sektorn bör övergå till distansarbete, förutsatt att det är möjligt med tanke på deras arbetsuppgifter, i så omfattande skala som möjligt. På motsvarande sätt bör även arbetsgivarna inom den privata sektorn införa distansarbete i omfattande skala. **Detta motsvarar den omfattande rekommendation om distansarbete som gällde i våras, och den är mer riktad till den offentliga sektorn. För närvarande befinner sig ingen region i ett epidemiläge som detta.**

Regeringen meddelade den 13 augusti 2020 att distansarbete rekommenderas i enlighet med det rådande epidemiläget i Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt, Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt och Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt. Arbetsgivarna uppmanas att följa hälsomyndigheternas information, eftersom de regioner som omfattas av rekommendationen om distansarbete kan variera enligt epidemiläget.

Om en organisation bedriver verksamhet i flera regioner ska arbetsgivaren fatta beslut om distansarbete och andra arbetsarrangemang med beaktande av det regionala epidemiläget. Då kan distansarbete även inom en och samma organisation utföras i större utsträckning i de regioner där epidemiläget förutsätter detta. Besluten ska fattas även med beaktande av arbetstagarnas individuella situation och pendlingsområden. Med pendlingsområden avses här allmänt taget den närmiljö från vilken arbetstagarna regelbundet reser till arbetet oberoende av sjukvårdsdistriktens gränser. Rekommendationen om distansarbete gäller också situationer där en person arbetar inom ett sådant sjukvårdsdistrikts område där epidemin är i upptrappningsfasen men bor i ett annat sjukvårdsdistrikts område, där distansarbete inte krävs med tanke på sjukdomsläget. På motsvarande sätt gäller rekommendationen om distansarbete även situationer där en person bor i ett sådant sjukvårdsdistrikts område där distansarbete rekommenderas på grund av sjukdomsläget men arbetar i ett annat sjukvårdsdistrikts område där ingen rekommendation om distansarbete är i kraft. Arbetsgivaren ansvarar på arbetsplatserna för de anvisningar och arrangemang som krävs enligt arbetarskyddslagen både i arbetet och i arbetslokalerna samt, enligt överenskommelse med arbetstagaren, vid distansarbete.

3. Verkställandet av rekommendationen om distansarbete inom statsförvaltningen

De statliga ämbetsverken och institutionerna ansvarar för upphandlingen av ansiktsmasker och annan skyddsutrustning som de behöver i sin verksamhet. I upphandlingen kan de utnyttja antingen Hansels avtal eller andra avtal som de själva ingått. Grundprincipen är att arbetsgivaren ansvarar för anskaffningen av

ansiktsmasker i sådana fall där arbetsgivaren kräver att ansiktsmasker ska användas på arbetsplatsen, exempelvis vid kundbetjäning. Däremot ansvarar arbetstagarna själva för anskaffningen av ansiktsmasker som de ska använda under resorna till och från arbetet.

Ämbetsverken bör regelbundet bedöma sitt eget behov av ansiktsmasker och annan skyddsutrustning, så att upphandlingen löper smidigt. Hansel stöder ämbetsverken och institutionerna i alla upphandlingsbehov.

Ämbetsverk som har ett eget upphandlingsavtal eller som håller på att bereda en egen konkurrensutsättning av ansiktsmasker ska fortsätta genomföra sin egen upphandling. Hansel håller också på att bereda ett dynamiskt system för upphandling av ansiktsmasker och skyddsutrustning (DPS) och ett verktyg för mindre upphandlingar. Dessa kommer att finnas tillgängliga i slutet av oktober. Redan före detta är det möjligt för ämbetsverken och institutionerna att skaffa skyddsutrustning med hjälp av Hansels kontrakt för samordnad upphandling. Hansel har hållit två informationsmöten med samma innehåll, torsdag 20.8 kl. 15.00–16.00 och onsdag 26.8 kl. 15.00–16.00, kring ämnet ”upphandling av masker och skyddsutrustning genom Hansels kontrakt för samordnad upphandling” (Hansel, nyhet).

Närmare information om upphandling av ansiktsmasker ger finansrådet Tero Meltti (fornamn.efternamn@vm.fi eller tfn 0295 530 770) och närmare information om rekommendationen om distansarbete ger finansrådet Mari Näätsaari (fornamn.efternamn@vm.fi eller tfn 0295 530 090).

Avdelningschef, överdirektör

Juha Sarkio

Bilagor

Rekommendation om distansarbete

Bilaga

REKOMMENDATION OM DISTANSARBETE SOM EN DEL AV DE GRADVIS UPPTRAPPADE ÅTGÄRDerna FÖR ATT BEKÄMPA COVID-19-VIRUSET

Distansarbete har haft en stor positiv effekt när det gäller att förhindra spridningen av Covid-19-epidemin i Finland. Distansarbete leder till mindre fysisk närkontakt mellan människor på arbetsplatserna och även färre pendlingsrelaterade exponeringar inom kollektivtrafiken. Även andra arbetsarrangemang och effektiva skyddsåtgärder kan utnyttjas för att förhindra att epidemin sprids på en arbetsplats.

Denna rekommendation bygger på de åtgärdsanvisningar, begränsningar och rekommendationer som hälsomyndigheterna har utfärdat för att begränsa spridningen av COVID-19-viruset. Ju större incidensen är bland den arbetsföra befolkningen, desto större effekt har rekommendationen om distansarbete när det gäller att minska risken för smitta. Eftersom epidemiläget kan variera från en region till en annan i landet bör rekommendationen om distansarbete i första hand tillämpas regionalt (t.ex. per sjukvårdsdistrikt eller pendlingsområde).

Rekommendation

I en situation där hälsomyndigheterna konstaterar att Covid-19-epidemin eskalerar i regionen rekommenderar regeringen att man på arbetsplatserna i regionen i fråga ska övergå till distansarbete i den mån detta är möjligt med tanke på arbetsuppgifterna och främja arbetsarrangemang som bidrar till att minska närkontakter och andra riskfaktorer på arbetsplatserna.

I en situation där hälsomyndigheterna konstaterar att epidemin eskalerar på befolkningsnivå trots vidtagna bekämpningsåtgärder bör de anställda inom den offentliga sektorn arbeta på distans, förutsatt att det är möjligt med tanke på deras arbetsuppgifter, i så omfattande skala som möjligt. Regeringen rekommenderar att även arbetsgivarna inom den privata sektorn inför distansarbete i omfattande skala på motsvarande sätt.

Tidigare åtgärder och epidemiologiska grunder

Som en del av de riksomfattande åtgärderna för att förhindra spridningen av COVID-19-epidemin fastställde regeringen den 16 mars 2020 i sina riktlinjer att de anställda inom den offentliga sektorn ska arbeta på distans i den mån det är möjligt med tanke på deras arbetsuppgifter och rekommenderade samtidigt att arbetsgivarna inom den privata sektorn ska vidta motsvarande åtgärder. I principbeslutet av den 6 maj 2020 bestämde regeringen att rekommendationen om distansarbete gäller tills vidare. Den 23 juni beslutade regeringen, med anledning av att epidemiläget lugnat sig, att regeringens rekommendation om distansarbete i omfattande skala upphör den 1 augusti 2020 och att regeringen bedömer situationen på nytt om epidemiläget förutsätter detta.

Inkubationstiden för sjukdomen Covid-19 är 1–14 dagar (i genomsnitt 4–5 dagar). Restriktioner som införs för att förhindra spridningen av sjukdomen eller beslut om att upphäva motsvarande restriktioner påverkar således sjukdomsincidensen inom 2–3 veckor. I Finland har 7 642 personer konstaterats blivit smittade av coronaviruset (12.8), och incidenstalet i förhållande till befolkningen har på en vecka ökat från 1,5/100 000 till 2,5/100 000. De motsvarande siffrorna för uppföljningsperioderna under två veckor är 1,8 och 4,0/100 000, vilket innebär att antalet fall har ökat redan under flera veckor. Statsrådet har

konstaterat att Finland inför en hybridstrategi för hantering av coronavirusepidemin, ”testa – spåra – isolera – vårda”. Det betyder att restriktioner och rekommendationer kan återinföras för att stävja epidemin medan man samtidigt ser till att insjuknade testas effektivt, smittfall spåras, sjuka personer isoleras och exponerade sätts i karantän.

Epidemiläget bedöms som en helhet med hjälp av mångsidiga indikatorer. Coronaviruset sprids ofta i kluster, och därför ska de regionala nyckeltalen bedömas i förhållande till förändringarnas riktning och hastighet samt befolkningsunderlaget i regionen. Indikatorer som beskriver epidemins framfart och spridning, och som även kan användas regionalt, är incidenstalet under 7 respektive 14 dygn samt andelen positiva testresultat bland samtliga testade. Dessa kan i helhetsbedömningen ytterligare kompletteras med dels bedömningar av hur snabbt smittfallen ökar, smittfallens spårbarhet och förekomsten av endemisk smitta, dels uppgifter om behovet av sjukhusvård och intensivvård. När rekommendationen om distansarbete utfärdas ska det epidemiologiska läget i hela pendlingsregionen beaktas. Det krävs en uppföljningsperiod på minst två veckor för att effekterna av nya bekämpningsåtgärder ska framkomma.

Europeiska kommissionen rekommenderar att begränsningsåtgärder ska frångås i flera faser och så att det blir tillräckligt mycket tid mellan de olika faserna. Även när det gäller att få igång landets ekonomiska verksamhet har kommissionen rekommenderat att detta ska ske stegvis så att inte alla återgår till sina arbetsplatser samtidigt. Fokus ska i första hand läggas på de befolkningsgrupper som inte hör till särskilda riskgrupper och på de branscher som är nödvändiga med tanke på ekonomin. Medborgarna bör dock alltjämt uppmuntras till att arbeta på distans.

Fördelarna med distansarbete vid en epidemi

En rapport som sammanställts av Arbetshälsoinstitutet visar att den omfattande tillämpningen av distansarbete våren 2020 har haft en stor positiv effekt när det gäller att förhindra spridningen av Covid-19-epidemin. Distansarbete leder till mindre fysisk närkontakt mellan människor på arbetsplatserna och sannolikt även färre pendlingsrelaterade smittfall, exempelvis inom kollektivtrafiken.

Distansarbetet och de övriga rekommendationerna och restriktionerna har också i hög grad bidragit till att sjukfrånvaron bland arbetstagarna minskat. Till exempel bland de statligt anställda har sjukfrånvaron minskat med närmare 50 procent jämfört med motsvarande period under 2019, och motsvarande trend kan antas ha skett även inom de övriga arbetsmarknadssektorerna.

Jämfört med de andra europeiska länderna har distansarbete tillämpats i högre grad i Finland redan före Covid-19-epidemin. En enkät som genomförts av Ylen Taloustutkimus Oy visar att över en miljon finländare övergick till distansarbete i mars på grund av coronavirusläget. Av dessa hade 76 procent övergått helt eller nästan helt till distansarbete medan 8 procent arbetade på distans i större utsträckning än tidigare. Enligt en omfattande europeisk enkät som genomförts av Eurofound övergick över hälften av arbetstagarna i Finland till distansarbete till följd av coronavirusläget (59 %). Dessa rekommendationer har haft stor betydelse på både nationell och regional nivå, trots att olika utredningar visar att distansarbete är en omöjlighet eller förknippat med stora begränsningar i en dryg tredjedel av alla arbeten.

Aspekter på regionala restriktioner och rekommendationer

När åtgärder vidtas gäller det att beakta det regionala coronaläget och behovet av att använda kollektivtrafik, närmare bestämt det regionala sjukdomsläget både på arbetsplatsen och på arbetstagarnas hemort samt arbetsrelaterade omständigheter, för att undvika en onödig risk för smittspridning eller exponering. Det är av central betydelse att myndigheterna kontinuerligt informerar om aktuella rekommendationer/restriktioner i anslutning till Covid-19-epidemin, eftersom de flesta arbetsplatserna saknar den kompetens som krävs för att kunna bedöma pandemiläget i den egna regionen och därmed även behovet av distansarbete eller andra åtgärder. Det att den regionala utvecklingen beaktas stärker förtroendet för att åtgärderna riktas rätt och att onödiga restriktioner inte utvidgas till att omfatta områden där de inte har någon inverkan eller inte behövs. Således kan också rekommendationen om distansarbete i kombination med andra åtgärder som förutsätts i epidemiläget vara regionalt begränsad.

Rättsliga grunder för rekommendationen om distansarbete och arbetarskyddet

Statsrådets riktlinjer och rekommendationer om distansarbete är inte juridiskt bindande, men de har i stor utsträckning iakttagits mellan arbetsgivarna och arbetstagarna.

Arbetsgivarna har följt de givna riktlinjerna med iakttagande av bestämmelserna om arbetsledning i arbetsavtalslagen, statstjänstemannalagen och lagen om kommunala tjänsteinnehavare samt bestämmelserna i anställningsavtalen. Arbetsgivaren kan inte ensidigt beordra någon till distansarbete och en arbetstagare eller tjänsteman kan inte på eget initiativ övergå till distansarbete enbart på basis av den allmänna rekommendationen, utan arbetsgivaren och den berörda personen ska alltid separat komma överens om distansarbetet. Om en överenskommelse om distansarbete redan tidigare ingåtts på arbetsplatsen och detta har varit allmän praxis, kan arbetsgivaren på denna grund bestämma att en del av personalen ska arbeta på distans bland annat för att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom.

Arbetsgivarna är enligt arbetarskyddslagen skyldiga att sörja för personalens säkerhet och hälsa i arbetet och att beakta omständigheter som hänför sig till arbetet, arbetsförhållandena och arbetsmiljön i övrigt samt till arbetstagarens personliga förutsättningar. Åtgärder för att förhindra spridningen av en smittsam sjukdom utgör en sådan omständighet.

Arbetsgivaren ansvarar för anvisningarna och arrangemangen kring säkert arbete och återgången till arbetsplatsen. Efter att rekommendationen om distansarbete upphörde att gälla den 1 augusti 2020 har man därför på arbetsplatserna gjort riskbedömningar och planerat egna åtgärder för den nya situationen. Arbetsgivaren ska utreda vilka risker och olägenheter som är förknippade med arbetet både på arbetsplatsen och vid distansarbete. Deras betydelse med tanke på arbetstagarnas hälsa och säkerhet ska bedömas och riskbekämpningsåtgärder ska vidtas. Förutom de högre kraven på god hygien och fysiska avstånd samt omväxlande distansarbete och arbete på arbetsplatsen gäller det också att beakta exempelvis olika belastningsfaktorer med avseende på arbetstid och ergonomi, samt vikten av att hålla pauser i arbetet så att arbetstagaren hinner återhämta sig fysiskt och psykiskt. När det gäller arbetssätten ska det också beaktas att arbetsgivarens olycksfallsförsäkring endast täcker sådana olycksfall i distansarbete som direkt anknyter till arbetet.

Verkställighet

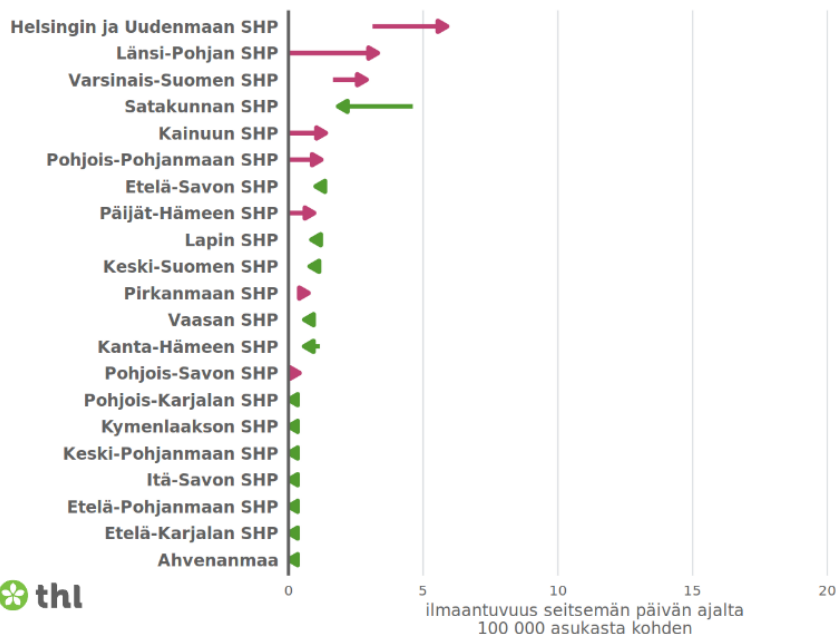
Åtgärder enligt lagen om smittsamma sjukdomar och åtgärder för att förhindra epidemins spridning ska vidtas med beaktande av den regionala och riksomfattande situationen. Statsrådet och olika behöriga myndigheter fattar beslut, slår fast restriktioner, ger rekommendationer och övervakar verksamheten för att förhindra spridningen av Covid-19. Arbetsgivarna ansvarar för de åtgärder och beslut som krävs i

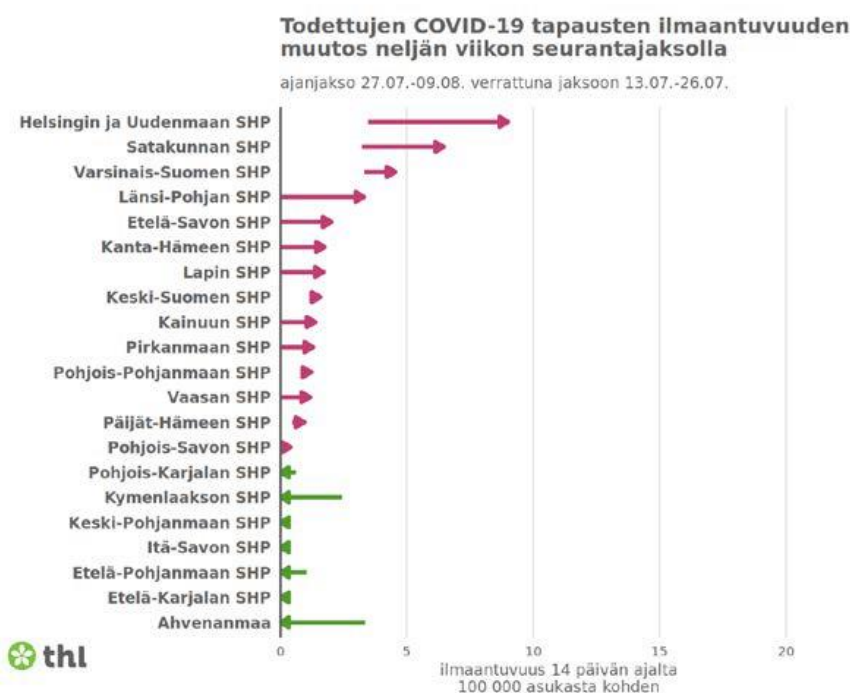
arbetet och på arbetsplatserna i samarbete med personalen på många olika sätt och så att myndigheternas beslut och rekommendationer beaktas som utgångspunkt för åtgärderna. Om en organisation bedriver verksamhet i flera regioner ska arbetsgivaren fatta beslut om distansarbete och andra arbetsarrangemang med beaktande av det regionala epidemiläget. Då kan distansarbete även inom en och samma organisation utföras i större utsträckning i de regioner där epidemiläget förutsätter detta. Arbetsgivaren ansvarar på arbetsplatserna för de anvisningar och arrangemang som krävs enligt arbetarskyddslagen både i arbetet och i arbetslokalerna samt, enligt överenskommelse med arbetstagarerna, vid distansarbete.

Det epidemiologiska läget 12.8.2020

Todettujen COVID-19 tapausten ilmaantuvuuden muutos kahden viikon seurantaajaksolla

ajanjakso 03.08.-09.08. verrattuna jaksoon 27.07.-02.08.

På nationell nivå var andelen positiva prover av samtliga testade 0,3 procent under vecka 32. Andelen positiva prover av samtliga testade var regionalt sett större inom tre sjukvårdsdistrikts områden: Helsingfors och Nylands (0,62 %), Egentliga Finlands (0,32 %) och Länsi-Pohja (0,33 %) sjukvårdsdistrikt. I en del av de nya endemiska smittfallen kan smittkällan inte längre spåras.

Med tanke på det epidemiologiska läget är det motiverat att utfärda en rekommendation om distansarbete i Helsingfors och Nylands, Egentliga Finlands och Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt. I fortsättningen ska de regionala hälsomyndigheterna utgående från de ovan nämnda indikatorerna utfärda nödvändiga rekommendationer om distansarbete i sin egen region.